

KÖZGYŰJTEMÉNYEK

Múzeumandragógia a honismeret tükrében

*A múzeum mint az egész életen át tartó tanulás,
tudományos ismeretterjesztés bázisa*

Az országos nagymúzeumok kezdeményezése nyomán, a mai kor elvárásait, szemléletmódját figyelembe véve több mint negyed évszázada annak, hogy a szekszárdi Wosinsky Mór Megyei Múzeumban kialakítottuk azokat a múzeumpedagógiai módszereket, foglalkoztatási formákat, amelyek komplexitásuknál fogva biztosítják az élményszerű ismeretszerzést, a megismerés, felfedezés, alkotás örömeit. Közművelődési és múzeumpedagógiai koncepciónk szerint programjainkat igyekszünk úgy összeállítani, hogy azok a hagyományos ismeretátadás keretein túl a látogatói aktivitásra, kreativitásra épüljenek. E módszert szem előtt tartva lehetőséget biztosítunk a különböző korosztályok számára kulturális örökségünk megismertetésére, a megőrzését segítő helyi és regionális programokon történő aktív részvételre, közösségek építésére. Honismereti és helytörténeti vonatkozású rendezvények szervezésével törekszünk a társadalmi és természeti ismeretek elmélyítésére, gazdagítására, a kultúra iránt érdeklődők körének szélesítésére, egyúttal az általános műveltség fejlesztésére.

Közművelődési tevékenységünk alapjaira a múzeum kiállításhasználó koncepciója. Célunk és feladatunk olyan, feltehetően nagy érdeklődésre számot tartó kiállítások rendezése, közönségszolgálat programok szervezése, amelyek a mai kor igényeinek, elvárásainak eleget téve, a látogatóbarát múzeum elvét szem előtt tartva széles közönségrétegeket mozgatnak meg. Fontosnak tartjuk, hogy a múzeumi szemléletváltás jegyében nyitottá váljunk, a gyűjtemény bemutatásán, feldolgozásán túl lehetőséget biztosítsunk annak népszerűsítésére, interaktív megismertetésére is.

Az óvodások, az általános és középiskolás tanulók rendszeres látogatói a célirányosan nekik szervezett múzeumi óráknak, tematikus foglalkozásoknak, helytörténeti vetélkedőknek, különböző pályázatoknak, nyári táboroknak. Ugyanakkor fontosnak tarjuk azt is, hogy az egész életen át tartó tanulás¹ jegyében az aktív dolgozóknak és a nyugdíjasoknak is szervezzünk közönségszolgálat programokat, amelyekkel hozzájárulunk a szabadidő tartalmas eltöltéséhez, az önképzéshez, személyiségfejlesztéshez, hiszen a kultúra, múzeumi közművelődés társadalmi feladatainak ellátására, teljesítésére rendkívül nagy a közösségi igény.²

A neveléstudomány egy specifikus területét jelenti a felnőtt korúak múzeumi nevelése, oktatása és képzése, amely az élethosszig tartó tanulás jegyében rendkívül fontos szerepet tölt be a múzeumok közönségkapcsolati tevékenységében. Míg a múzeumpedagógiai foglalkozások célközönsége a gyermek, addig a múzeumandragógia a felnőttek, a múzeumgerontológia pedig az idősek, „szépkorúak” múzeumbeli nevelésével, kulturális érdeklődésük felkeltésével foglalkozik. A múzeumandragógia a múzeumok, a muzeális jellegű intézmények, civil közösségek, a kulturális örökség védelmével, őrzésével megbízott szervezetek felnőttképzési, felnőttoktatási, felnőtt-nevelési tevékenységének lehetőségeit, feltételeit vizsgálja, valamint azokat a törvényszerűségeket igyekszik feltárni, amelyek intézményes vagy intézményen kívüli múzeumi keretek között hatékonyabba tehetik a felnőtt egyének, közösségek számára az egész életen át tartó tanulási, képzési, önképzési, személyiségfejlesztési eredményeket. A múzeumandragógia a felnőttekkel történő olyan együttműködés, ami az egyén és a közösség építését szolgálja a múzeumi anyagok felhasználásával, a múzeum tudományos szakembereinek közvetítésével.

¹ Kóczyáné Szentpéteri Erzsébet: Lifelong learning, azaz egész életen át tartó tanulás a múzeumban. Európai várakozások és a hazai helyzet. In: Lengyelné Kurucz Katalin szerk.: Országos Múzeumi Közművelődési Konferencia. Esztergom, 2002. 44–49.

² Kurta Mihály: Múzeumandragógia és múzeummediáció. Innovációs törekvések a múzeumi kultúráközvetítésben. In: Kurta Mihály–Pató Mária szerk.: Múzeumandragógia. Az I. Országos Múzeumandragógiai Konferencia válogatott anyaga. Miskolc–Szentendre, 2010. 23–54.

A kölcsönös kapcsolat eredménye a társadalom aktív szereplőjeként a múzeum hosszú távú működésének biztosítása.³

A felnőtt korosztály legfiatalabb tagjait a főiskolások, egyetemisták képezik. Megyeszékhelyünkön mindössze egyetlen felsőoktatási intézmény működik, a PTE Illyés Gyula Főiskolai Kar, ahol kezdetben óvodapedagógusokat és tanítókat képeztek, napjainkban már 5 tudományterületen, 13 szakon oktatnak. A felsőoktatási intézményből elsősorban a pedagógia, valamint a turizmus–vendéglátás szak hallgatói látogatják rendszeresen az intézményünk által szervezett programokat. A másik célközönség a pedagógusok, akik egyrészt tanítványaikat hozzák a különböző múzeumpedagógiai foglalkozásokra, másrészt kiállításnyitókön, kiállításokhoz kapcsolódó egyéb rendezvényeken, előadásokon, könyvbemutatókon vesznek részt.

Nehezebb a helyzet a kultúra iránt érdeklődő aktív korosztállyal, ugyanis az a tapasztalatunk, hogy ez a korosztály – munkavállaló révén – lényegesen kevesebb időt tölt el múzeumban. Eddigi tapasztalataink azt bizonyítják, hogy nagyobb létszámmal főként a családi hétvége programokon, valamint az országos nagyrendezvények közül a *Múzeumok Éjszakáján* vesznek részt. Sajnálatosan kell megállapítani, hogy megyeszékhelyünkön a nyári turizmus sem játszik döntő szerepet, így nem számottevő a csoportos felnőtt látogatók száma sem, ellentétben az ország más pontjain lévő várak, kastélyok, történelmi emlékhelyek közönségcsalogató szerepével.⁴

Az elmúlt évek során jelentősen változott a – többségében aktív dolgozókból és nyugdíjasokból álló – kultúrával is foglalkozó civil szervezetek és a múzeum közötti együttműködés minősége is. Számos rendezvényt közösen szervezünk, így az egyes civil szervezeteken keresztül szélesebb rétegekhez is eljutunk.

A leginkább motiválható réteg a nyugdíjas korosztály – különösen a Tájak–Korok–Múzeumok Egyesület Szekszárdi Klubjának mintegy 430 tagja –, akik egyrészt a múzeumi rendezvények potenciális látogatói bázisát jelentik, másrészt szükség szerint önkéntesként segítik az intézmény munkáját (pl. teremőri feladatok ellátása a Múzeumok Éjszakája rendezvényen). A klub negyedévszázada alakult, háttérintézménye megalakulásától kezdve a Wosinsky Mór Megyei Múzeum. Az aktuális év programtervét január elején, az éves közgyűlésen előzetes igényfelmérés, a klubtagság javaslata alapján állítjuk össze. Talán ezzel is magyarázható az a nagy érdeklődés és részvételi arány, amely programjainkat kíséri. Általában kéthetente csütörtökön, évente 30–35 alkalommal szervezünk programot. Kínálatunk, ajánlataink a kulturális értékekre hívják fel a figyelmet, rendezvényeink is erre támaszkodnak. Klubunk rendszeres programjaival lehetőséget kínál a város, a megye és nem utolsósorban a távolabbi települések helytörténetének, nevezetességeinek megismerésére. Honismereti, művelődéstörténeti és egyéb témájú előadásokat, vetített képes élménybeszámolókat tartunk, alkalmanként helyi művészeket keresünk fel műtermekben, mestereket műhelyeikben. Népszerű programjaink a városnéző séták, múzeumlátogatások. A közösség igényeinek eleget téve tavasztól ősziig helytörténeti, valamint hazánk nevezetességeinek megismerését célzó műveltséggyarapító kirándulásokat szervezünk. Célunk a környező világ természeti, történeti, építészeti, kulturális értékeinek megismerése, megismertetése, gyarapítása.

A Wosinsky Mór Múzeum számos programot kínál a felnőtt korosztály számára. A múzeumok történetének egyik legrégebbi közönségkapcsolati módszere a tárlatvezetés. Intézményünkben ez nagy hagyományra tekint vissza, hiszen a századfordulón már Wosinsky Mór, a múzeum alapító igazgatója, majd a bibliofil tudós nyomdokain haladva a Múzeumegyesület tagjai minden ellenszolgáltatás nélkül tartottak tárlatvezetéseket, tudományos ismeretterjesztő előadásokat.⁵ Napjainkban is rendszeresek a különböző célcsoportoknak tartott vezetések.

A történelem iránt érdeklődő főiskolások, aktív dolgozók, nyugdíjasok számára – az élethosszig tartó tanulás elvét figyelembe véve – szervezünk előadásokat főként az őszi, téli hónapokban. Ezt a célt szolgálja a már hosszú évek óta megrendezett *Múzeumi esték* című tudományos ismeretterjesztő sorozat, melynek tematikái évről évre változnak, évfordulókhöz, jeles eseményekhez, várhatóan nagy érdeklődésre számot tartó témákhoz kapcsolódnak, előadói az adott kor jeles szaktekinthelyei. Így például *A sors embere* sorozatunk azt kutatta, mennyire befolyásolta egy-egy híres személy az adott történelmi

³ Szabó József: Múzeumandragógia, az informális és formális tanulás új lehetőségei In: Szabó József szerk.: Múzeumandragógiai tanulmányok. Debrecen, 2012. 3–7.

⁴ Puczkó László: A Magyar Múzeumok Kutatás turisztikai vonatkozásai. In: Vigh Annamária szerk.: Múzeumi Közlemények 2008/2. 19–37.

⁵ Gaál Attila: Tolna vármegye múzeumának megalakulása és közművelődési tevékenysége a század első évtizedeiben. In: Szilágyi Miklós szerk.: A szekszárdi Béri Balogh Ádám Múzeum évkönyve VI–VII. Szekszárd, 1977. 3–27.

esemény kimenetelét. Nagy érdeklődés kísérte a *Nők a történelemben*, a *Történelmi krimik – kriminális, történelem* a *Királyi legendák*, az *Ezerarcú kultúrák* vagy az I. világháború kitörésének centenáriumára hirdetett *Szarajevótól Trianonig* című sorozatunkat is.

Kezdeményező jelleggel indult a 2014/15-ös tanévben a Tolna Megyei Egyed Antal Honismereti Egyesület és a múzeum közös szervezésében a *Kedvenc témám – Honismeret a múzeumban* című nyolcrészes sorozat, melynek előadói neves helyi kutatók, helytörténészek és középiskolás ifjú tudorok.

A Wosinsky Mór Megyei Múzeum központi épületén kívül a Babits Mihály Emlékházban, az Irodalom Háza – Mészöly Miklós Múzeumban és a Vármegeyházi Kiállításban is szervezünk programokat különböző korosztályok számára. A 2014 ősztől megnyílt Vármegeyházi Kiállításban a helyi lehetőségeket kihasználva alakítottuk ki múzeumpedagógiai programkínálatunkat.

Folyamatosan nagy érdeklődés kíséri a kiállításnyitókat, tárlatokhoz kapcsolódó programokat, könyvbemutatókat, hangversenyeket, dramatikusan bemutatásokat (pl. a karácsony előtti betlehemes játékot). Lehetőséget biztosítunk felnőtt látogatóinknak arra is, hogy múzeumi pályázatainkon részt vegyenek (pl. karácsonyfa-díszítő, adventikoszorú-készítő pályázatok). Egyik legnépszerűbb, legtöbb látogatót vonzó rendezvényünk a családi hétvége programok, melyeken gyermek–szülő, unoka–nagy szülő egyaránt jelen van. A nagyrendezvényeken, a *Múzeumok Éjszakáján*, *Múzeumok Őszi Fesztiválján*, s nem utolsósorban a *Múzeumi Világnap* programjain szintén jelentős a felnőtt látogatók száma. Felsorolunk kívül alapvetően a felnőtteket, különös tekintettel a megye múzeumainak, tájházainak, helytörténeti gyűjteményeinek közművelődéssel (is) foglalkozó munkatársait, valamint a pedagógusokat célozzuk meg a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumban működő Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ (MOKK) és a Wosinsky Mór Megyei Múzeum közösen szervezett rendezvényeivel. Arra törekszünk, hogy minél szélesebb körben tájékoztassuk az érdeklődőket a MOKK által szervezett felnőttképzési programokról.⁶ Célunk a megyében működő múzeumok közötti együttműködés erősítése, új kiállítóhelyek vezetőivel a kapcsolat felvétele, kiépítése, a korszerű és hatékony múzeumi közművelődési, oktatási-képzési, közönségkapcsolati tevékenység, a jó gyakorlatok adaptálása, széles körű elterjesztése. A módszertani műhelyfoglalkozásokat, információs napokat nem csupán a megyei múzeumban, hanem kihelyezett helyszíneken, a megye különböző településein, alkalmanként más-más muzeális intézményben tartjuk.

A közönségkapcsolat, a marketing, a PR-tevékenység egyik legjelentősebb feladatköre az intézmény híreinek eljuttatása, közvetítése a nagyközönséghez egyrészt a média segítségével, másrészt továbbítása adott célközönség felé. A múzeumok sokoldalú, speciális tevékenységű szervezetek, ezért célszerű az ún. szolgáltatás marketing alkalmazása.⁷ Programjainkról, rendezvényeinkről rendszeresen, havonta küldünk tájékoztatót interneten keresztül a médiának, a megye kultúrával foglalkozó civil szervezeteinek. A médiumok többsége az aktuális információkról naprakész, folyamatos tájékoztatást ad az olvasóknak, illetve a nézőknek, hallgatóknak. Alkalmanként egy-egy rangosabb, nagyobb publikitást igénylő eseményről, rendezvényről a médiumok – kérésünkre megfelelően – előzetesen hírt is adnak, majd programjainkról képes riportot készítenek. Ugyanakkor a korszerű tájékoztatás egy igen fontos alappillére a múzeum naprakész, aktuális híreket folyamatosan közlő honlapja, melyet 2014-ben több mint 15 000-en tekintettek meg. Szintén jelentős információs bázisnak tartjuk a Facebook internetes közösségi oldalt, melyen az intézmény mintegy 2600 „ismerős” számára ad tájékoztatást a múzeum különböző rendezvényeiről. Felmérések szerint ez a közösségi oldal egyre inkább terjed az idősebb korosztály körében is. Minél több jó médiakapcsolattal rendelkezünk, annál több helyen olvashatnak rólunk, láthatnak, hallhatnak bennünket, így feltehetően a látogatók még szélesebb körben elérhetők.

Andrásné Marton Zsuzsanna

⁶ *Káldy Mária*: Felnőttképzési programok a Múzeumi Oktatási és Képzési Központban. In: Káldy Mária–Kriston Vizi József–Kurta Mihály–Szabó József szerk.: *Múzeumandragógia*. Miskolc–Szentendre, 2010. 175–183.

⁷ *Némedi Varga Zoltán*: Marketing a múzeumok szolgálatában. In: Pató Mária szerk.: *Nyitott kapukkal*. Kapun kívül és belül. Múzeumi iránytű 1. Szentendre, 2009. 6–10.